

Lezing: Vuurtjes van Compassie

Fanny Koerts Dag van de Retoriek 2017

1) *Compassie voelen*

Toen mijn dochtertje Reza leerde kruipen klauterde ze overal op. En zoals dat alle ouders en kleine kindjes een keer overkomt, overkwam het ons ook. Ze klauterde ergens op, verloor haar evenwicht en viel. Ik stond ernaast en greep te laat... En natuurlijk moest ze keihard huilen. Het was de eerste keer dat ze zelf iets deed waardoor ze zich pijn deed, wat ik niet kon voorkomen.

En haar eerste reactie was, haar armpjes opsteken. Zo vanzelfsprekend vond ze het dat ik er gewoon was. Dat ik haar zou optillen, troosten en zou zorgen dat de pijn weg ging. Ik was er voor haar. Zij mocht er helemaal zijn.

Dat raakte me toen ineens enorm. Niet alleen om het vertrouwen wat Reza in mij had. Maar ook omdat ik me ineens keihard besepte voor hoeveel kinderen dit helemaal niet vanzelfsprekend is. Hoeveel kinderen het niet eens in hun hoofd halen om hun armen uit te steken naar hun vader of moeder. Simpelweg omdat ze weten dat het geen of zelfs een averechts effect heeft.

Wat betekent dit voor zo'n kind? Maar ook, wat betekent dit voor die ouders. Hoe is het om een moeder te zijn die geen ruimte heeft om vanuit liefde te reageren op je huilende kind. Hoe is het als je zelf vol pijn en onvermogen zit om er echt te zijn. Hoe afschuwelijk is dat voor al die kinderen? En voor al die vaders en moeders?

Ik denk dat je kunnen inleven in mensen die in zo'n andere situatie zitten als jij hoort bij compassie. Ik voel het ook als je weer eens een afschuwelijk verhaal hoort over bijvoorbeeld de aanslag in Manchester, Parijs of Kabul. Of als ik hoor over de mishandeling van een homostel die hand in hand liep. Ik vind het niet alleen erg wat die mensen overkomt. Ik vraag me ook af: wat gebeurt er in het hoofd en hart van mensen die dit doen? Hoe ziet hun leven eruit? Wat is er allemaal gebeurt wat ertoe leidt dat ze dit een logische -en vaak zelfs goeie- actie vinden?

2) *Compassie in de samenleving*

Door dit soort overpeinzingen besloot ik dat "compassie" een perfect thema voor mijn verhaal van de dag van de retoriek zou zijn. Compassie is natuurlijk in bijna elke wereldreligie een belangrijk thema. Heb uw naasten lief, de barmhartige samaritaan en meer van die dingen. En zoals dat dan werkt met "de creatieve stilte", ontstaan er als vanzelf allerlei theorieën en nog veel meer verhalen om over te filosoferen. Ik liet m'n hoofd lekker z'n gang gaan, sparde met andere mensen, toetste wat ideeën. Ennnnn kwam erachter dat compassie niet zo simpel werkt als het lijkt. Het is zo afhankelijk van je situatie nu, hoe je bent, wat je in het verleden meemaakte etc. dat ik al snel door de bomen het bos niet meer zag.

En zoals dat dan werkt komen dan ook gelijk de weerstanden hun kop opsteken. Wat heb ik hier nou aan toe te voegen? Er zijn toch al boeken vol over geschreven? Mensen die hun leven hier aan wijden? En ik denk dat ik in een paar weken tijd iets zinnigs heb toe te voegen? En dat ook nog bij Jan in het witte kerkje? Als er al ergens een plek in het land is waar compassievolle mensen samenkomen, dan is het wel bij Jan... En tja ga ik de tijd van al die mensen verdoen door te preken voor eigen parochie?

Ik had het onderwerp compassie al bijna in de prullenbak gegooid, maar het liet me maar niet los...

Ik merkte dat mijn hoofd een sprongetje had gemaakt. Van "wat doe ik om compassievol te reageren naar anderen" naar "hoe creëren we meer compassie in onze samenleving?" Wat doen wij eigenlijk in ons werk bij [Jimmy's](#) om jongeren met compassie te benaderen - en nog belangrijker - hoe creëren we een omgeving waar jongeren elkaar met compassie benaderen?

3) *Over Jimmy's en bubbels vol compassie*

Jimmy's is een jongeren-netwerk waar alle jongeren terecht kunnen met hun vragen en ideeën. En waar ze vooral elkaar verder helpen. Soms door een luisterend oor te zijn, soms door eigen ervaringen te delen en soms door samen aan toffe projecten te werken. Bij Jimmy's komen dus echt heel veel verschillende soorten jongeren. Van VMBO tot WO opgeleid. Van drop-outs tot startende ondernemers. Van jongeren met rijke welgestelde ouders tot jongeren uit achterstandswijken. Van ex-verslaafden, tot meiden met niet-westerse achtergrond. Echt van alles. Want we hadden met z'n allen besloten dat Jimmy's alleen levensvatbaar blijft als IEDEREEN welkom is, dat betekent per definitie dat we sturen op diversiteit.

Wat doet dat met compassie? Maakt dat verschillen kleiner? Bevestigt het verschillen? Vergroot het verdraagzaamheid?

Als we vragen aan jongeren wat Jimmy's voor hen betekent horen we verhalen dat je jezelf mag zijn, dat ze zich thuis voelen, dat het veilig is. Dat ze in contact komen met gelijkgestemden én andersdenkenden.

Natuurlijk horen we nooit: "door Jimmy's ben ik compassievoller geworden." Maar er is nog nooit een vechtpartij of iets wat daarop leek. Mijn eerste gevoel was dan ook dat Jimmy's een soort magische bubbel is. Een plek waar je als een wonder ineens aardiger, compassievoller, nieuwsgieriger etc wordt als je over de drempel stapt. Er komen namelijk echt hele leuke jongeren bij Jimmy's. Veel van de verhalen in de media over jongeren herkennen wij gewoon niet. Bereiken wij dan alleen de jongeren - hoe divers ook- die van nature open minded zijn en compassievol in het leven staan? Hebben we per ongeluk een bubbel vol compassie helpen creëren?

4) Nee, toch niet.... Compassie groeit...

Iets langer nadenken bracht me toch allerlei voorbeelden die het tegendeel bewijzen. Lang niet alle jongeren komen als engeltjes binnen bij Jimmy's. Een tijdje terug raakte ik in een gesprek verzeild met 2 jongens met een Turkse achtergrond die mij vol overtuiging vertelden over het Joodse complot om over de wereld te heersen. De wereld werd niet bestuurd door presidenten, maar door directeuren van multinationals en die waren allemaal joods. En die directeuren werden allemaal weer beïnvloed door de Israëlische zionisten. Dit was niet zomaar een verhaal, maar ze geloofden het echt. Ze lieten me zelfs minstens 5 websites zien die hun verhaal ondersteunden.

Tien minuten later zaten dezelfde jongens in een brainstorm, met o.a. een meisje waarvan ik wist dat ze Joods is. De brainstorm ging daar natuurlijk niet over. Maar terwijl iedereen volop ideeën aan het uitwisselen was, viel haar kettinkje uit haar shirtje. Aan het kettinkje hing een kleine davidster. Ik zag dat de jongen het zag en ik zag dat er iets verschoof. Hij had al besloten dat ze leuk en slim was...

Misschien veroorzaakte het voor hem geen grootse aardverschuiving, maar toch minimaal een kleine verandering in perspectief. Niet alle joden zijn slecht...

Ik dacht ook aan de keer dat een jongen die een paar moslimmeiden voor Jimmy's langs zag lopen achteloos mompelde "daar heb je weer van die kopvodden". Waarop een meisje van Marokkaanse afkomst - zonder hoofddoek- in vuur ontvlamt en hem even heel duidelijk uitlegt dat hij dus ook zo praat over haar moeder, zus en vriendinnen, dat het volledig respectloos is en dat zij hem toch ook geen lompe boer noemt omdat ie een accent heeft... Zijn perspectief kantelde iets sneller en rigouzeuzer...

En als laatste voorbeeld jongens die elkaar al grappend homo noemen. Tot ze het verhaal horen van Jelle die - als 18 jarige homo- vertelt dat ie een speelfilm heeft gemaakt "Homo!? Boeit me geen flikker." Deze jongens bedoelden het echt niet kwaad of discriminerend, maar hadden zich nooit beseft hoe hun grapjes over kunnen komen als je zelf echt homoseksueel bent...

5) Jimmy's als omgeving die compassie stimuleert

Dus nee... jongeren bij Jimmy's hebben geen gen wat voorgeprogrammeerd staat op compassie. Maar we hebben blijkbaar wel een omgeving gecreëerd waar verschillende jongeren elkaar tegenkomen. Waar het zo veilig is dat je helemaal jezelf kan zijn - inclusief je

vooroordelen. Een plek waar de sfeer zo open is, dat die vooroordelen vervolgens weer besproken worden. Soms heel expliciet door een vurig Marokkaans meisje, soms een paar keer impliciet tot er een kwartje valt of een perspectief verschuift, door een enthousiaste filmmaker of een kettinkje wat ineens zichtbaar wordt.

6) *Compassievuurtjes*

En dit is volgens mij waar wij met z'n allen elkaar kunnen helpen om meer compassie in onze samenleving te brengen. Ik zie de verschillende Jimmy's locaties als een soort kampvuur. Een plek met gezelligheid, warmte, licht, goeie gesprekken, maar ook bescherming tegen "wilde dieren". En hoe meer ontmoetingen er plaatsvinden, hoe hoger we het vuur opstoken om iedereen warm te houden. Hoe groter het vuur is, hoe groter de gloed en aantrekkingskracht om anderen te bereiken.

Inmiddels zijn er zo'n 10 Jimmy's in Nederland. Nog lang niet genoeg om iedereen te bereiken. Maar ik weet dat veel van jullie ook allemaal je eigen vuurtjes hebben. Soms klein en dichtbij huis. Soms al grote vreugdevuren. Hoe gaaf zou het zijn als we allemaal zouden leren hoe we onze eigen vuurtjes hoger kunnen opstoken? Hoe we meer mensen kunnen verleiden om aan te schuiven bij onze kampvuren of hun eigen vuurtjes te ontsteken?

Stel dat dit soort plekken die compassie stimuleren net zo zichtbaar zijn als kampvuurtjes? En stel dat we dan in een luchtballon over Nederland zouden zweven, dan kan het toch niet anders dat we met al die vuurtjes samen iedereen kunnen bereiken met de gloed van onze vuurtjes van compassie? Klinkt niet eens onmogelijk toch? Helpen jullie mee?